

8 Μαΐου, 1992

[ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Α. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ,

Αιτήτρια,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ,

Καθ' ου η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 886/91).

Κοινωνικές Ασφαλίσεις — Σύνταξη Χηρείας — Οι περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχαί) Κανονισμοί (Κ.Δ.Π. 243/80) — Υποβολή αίτησης για χορήγηση σύνταξης χηρείας — Η αίτηση υποβλήθηκε 30 χρόνια μετά το θάνατο του συζύγου — Βάσει του Καν. 3(4) ορθά η απόφαση για χορήγηση σύνταξης είχε αναδρομική ισχύ μόνο τρεις μήνες πριν από την υποβολή της αίτησης και δεν ανέτρεχε στο χρόνο του θανάτου.

5

Η αιτήτρια, της οποίας ο σύζυγος σκοτώθηκε σε ατύχημα, υπέβαλε τριάντα χρόνια μετά το θάνατό του αίτηση για σύνταξη χηρείας.

10

Το αίτημα της έγινε αποδεκτό με χορήγηση σύνταξης από 3/6/90. Με την προσφυγή της αυτή προσέβαλε το μέρος της απόφασης των καθ' ων η αίτηση αναφορικά με την ημερομηνία έναρξης της χορήγησης της σύνταξης. Σύμφωνα με την αιτήτρια το αίτημά της θα έπρεπε να γίνει δεκτό από την ημερομηνία θανάτου του συζύγου δηλαδή τις 16/9/60. Η δικηγόρος των καθ' ων η αίτηση εισηγήθηκε πως σύμφωνα με τον Κανονισμό 3(4) των περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχαί) Κανονισμών (Κ.Δ.Π. 243/80) η αναδρομικότητα των πληρωμών περιορίζεται μόνο στους τρεις μήνες πριν την υποβολή της αίτησης.

15

20

Το Ανώτατο Δικαστήριο απορρίπτοντας την προσφυγή, αποφάσισε ότι:

Όπως ορθά εισηγήθηκε η δικηγόρος της Δημοκρατίας η νομική κατάσταση της αιτήτριας στηρίζεται στις κείμενες διατάξεις που περιλαμβάνουν και τις πρόνοιες των κανονισμών που προεκτέθηκαν. Σύμφωνα δε με τη ρητή διάταξη που διέπει την περίπτωση σύνταξης χηρείας η αναδρομική καταβολή της πληρωμής της ήταν δυνατή μόνο για περίοδο 3 μηνών από 3/9/90 που προβλήθηκε νομότυπα η απαίτηση. Νομίζω πως έχει θέση εδώ σχετική παρατήρησή μου στην *Μάρκος Παναγιώτου ν. Κυπριακής Δημοκρατίας* (1990) 3 Α.Α.Δ. 3506. "Πρέπει περαιτέρω να λεχθεί ότι σύμφωνα με τον Καν. 3(4) αν το συνταξιοδοτικό δικαίωμα δεν ασκηθεί με την κατάθεση αίτησης μέσα στο χρονικό αυτό διάστημα {δηλ. τρεις μήνες όπως προβλέπει ο Καν. 3(2)(β)} επέρχεται απόσβεσή του, χάνεται, δηλαδή, αλλά μόνο για την περίοδο που εμπίπτει εκτός της παραπάνω αποσβεστικής προθεσμίας."

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενη υπόθεση:

Παναγιώτου ν. Δημοκρατίας (1990) 3 Α.Α.Δ. 3506.

Προσφυγή.

Προσφυγή εναντίον απόφασης του καθ' ου η αίτηση με την οποία το αίτημα της αιτήτριας για χορήγηση σύνταξης χηρείας δεν έγινε δεκτόν από την ημερομηνία θανάτου του συζύγου της.

Χρ. Μ. Τριανταφυλλίδης, για την αιτήτρια.

Μ. Γ. Μαλαχτού (κα), Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τον καθ' ου η αίτηση.

Cur. adv. vult.

Ο Δικαστής κ. Νικήτας ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ.: Η γνώση των πραγματικών δεδομένων

- θα φέρει στην επιφάνεια το πρόβλημα νομικής ερμηνείας που παρουσιάζει η υπό κρίση υπόθεση. Η αιτήτρια έχασε τον άνδρα της πριν από πολλά χρόνια σε οδικό ατύχημα. Στις 14/9/60 τον κτύπησε αυτοκίνητο ενώ ποδηλατούσε
- 5 στην οδό Κυριάκου Μάτση στον Άγ. Δομέτιο. Έχει σημασία να αναφερθεί ότι ο αποβιώσας είχε σχολάσει από τη δουλειά του και κατευθυνόταν προς το σπίτι του. Δύο
- 10 μέρες αργότερα στις 16/9/90 υπέκυψε στο μοιραίο. Οι προσπάθειες της αιτήτριας τότε να πάρει οικονομική βοήθεια από το δημόσιο απέτυχαν. Η ασφαλιστική
- 15 νομοθεσία που ήταν σε ισχύ δεν κάλυπτε την περίπτωση της. Το κενό πληρώθηκε από το νέο κώδικα, τον περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμο αρ. 2/64.
- 20 Με τη μεταγενέστερη νομοθετική ρύθμιση η αιτήτρια απέκτησε εμμέσως δικαίωμα σε σύνταξη χηρείας από το θάνατο του συζύγου της ως αμέσως ασφαλισμένου. Συγκεκριμένα με το άρθρο 28(2) του Ν. 2/64 θεωρήθηκε ως
- 25 εργατικό ατύχημα και αυτό που μπορούσε να συμβεί κατά τη μετάβαση του ασφαλισμένου στο τόπο εργασίας του ή, όπως συνέβη εδώ, κατά την αποχώρηση του από αυτόν. Το άρθρο 28 είναι ρήτρα αναδρομής των διατάξεων του 22(2) έτσι που να επεκτείνεται η ωφέλεια που προκύπτει απ' αυτό αναδρομικά σε εργατικά ατυχήματα που συνέβηκαν
- 30 την 7/1/57 ή μετέπειτα. Συναφείς είναι και οι διατάξεις του άρθρου 81 που αφορούν στην έναρξη της ισχύος του νόμου. Θα μπορούσε να σημειωθεί εδώ ότι ο Ν. 2/64 καταργήθηκε από νεώτερο Νόμο (106/72) που αντικαταστάθηκε από το Ν. 41/80. Στο νόμο αυτό και τις
- 35 τροποποιήσεις που έγιναν μέχρι σήμερα ενσωματώνονται οι αρχές του ασφαλιστικού μας δικαίου και ρυθμίζονται τα επι μέρους θέματα κοινωνικής ασφάλισης.
- 40 Προφανώς από άγνοια η αιτήτρια δεν διεκδίκησε έγκαιρα τα δικαιώματά της. Υπέβαλε αίτηση για σύνταξη ως χήρα θανόντος ασφαλισμένου μόλις στις 30/8/90. Ο διευθυντής κοινωνικών ασφαλίσεων, για τους λόγους που αναφέρει στην επιστολή του ημερ. 13/10/90, απέρριψε το αίτημα. Ενόσω όμως εκκρεμούσε η υπ' αρ. 1073/90
- 45 προσφυγή, που κατέθεσε εναντίον της παραπάνω απορριπτικής απόφασης, επανεξετάστηκε η περίπτωση της. Προηγήθηκε αίτηση ημερ. 25/6/91 που συνοδευόταν από τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τα οποία είχε ζητήσει

ο διευθυντής με την επιστολή του της 7/6/91.

Το αποτέλεσμα ήταν θετικό για την αιτήτρια. Όμως δεν ικανοποιήθηκε πλήρως η αξίωσή της. Το αίτημα για χορήγηση σύνταξης χηρείας δεν έγινε δεκτόν από την ημερομηνία θανάτου του συζύγου δηλαδή τις 16/9/60, όπως ζήτησε η ίδια. Η σύνταξη της χορηγήθηκε από 3/6/90 κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Καν. 3(2)(β) των περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Παροχαί) Κανονισμών (Κ.Δ.Π. 243/80 ημερ. 29/9/80), που θεσπίστηκαν κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 73 του νόμου. Ας σταθούμε στο περιεχόμενό τους. Γενικά ο Καν. 3 ρυθμίζει τις προθεσμίες μέσα στις οποίες ο δικαιούχος οφείλει να υποβάλει την αίτησή του, οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με το είδος της παροχής που επιδιώκεται. Η παράγραφος (1) προβλέπει επιτακτικά ότι κάθε αίτηση για παροχή πρέπει να γίνεται μέσα στα χρονικά όρια που ορίζουν οι κανονισμοί αυτοί.

Σύμφωνα με την παράγραφο (2) (β) του ίδιου κανονισμού η προθεσμία στην περίπτωση σύνταξης χηρείας είναι "χρονικόν διάστημα ουχί μακρότερον των τριών μηνών από της ημέρας δια την οποίαν προβάλλεται απαίτησις προς χορήγησιν παροχής." Στην πράξη η επίδικη απόφαση, που γνωστοποιήθηκε εγγράφως στην αιτήτρια την 1/7/91, σημαίνει μικρή μόνο αύξηση στη σύνταξη γήρατος που παίρνει η αιτήτρια από το 1981. Κι αυτό γιατί, όπως εξηγεί ο εξεταστής απαιτήσεων στην κοινοποίηση της απόφασης, τα ποσά των δύο συντάξεων στις οποίες δικαιούται η αιτήτρια συνυπολογίστηκαν με τον τρόπο που αναφέρεται σ' αυτή. Ας σημειωθεί ότι τα δικαιώματα των διπλοσυνταξιούχων καθορίζονται από το άρθρο 61 (1) του Ν. 41/80.

Η εισήγηση του δικηγόρου της αιτήτριας είναι ότι το συνταξιοδοτικό δικαίωμά της έχει ως αφετηρία την ημερομηνία θανάτου του συζύγου. Εξακολουθεί δε να υπάρχει εφ' όρου ζωής σύμφωνα με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος δικαίου (Ν.2/64), αλλά και του τελευταίου ασφαλιστικού κώδικα, συγκεκριμένα του άρθρου 49 (2) (3)(α) του Ν. 41/80. Συνεπώς, εφόσον η αιτήτρια συζούσε με το σύζυγο της κατά το χρόνο του θανάτου του, όπως προβλέφθηκε από την παραπάνω διάταξη, και δεν έχει

Ξαναπαντρευτεί, το δικαίωμα αναδρομικής καταβολής της σύνταξης από 16/3/60 έχει θεμελιωθεί. Η αντίπαλη θέση ότι η αναδρομικότητα των πληρωμών περιορίζεται μόνο στους 3 μήνες σύμφωνα με τον Καν. 3(2)(β) δεν ευσταθεί.

5 Κυρίως για το λόγο ότι ούτε ο νόμος ούτε οι σχετικοί κανονισμοί έθεσαν περιορισμούς στην αναδρομικότητα καταβολής των παροχών. Περιορίζουν απλώς τον χρόνο υποβολής αίτησης.

10 Διαξευκτικά υποστηρίχθηκε ότι η διοίκηση έπρεπε να εφαρμόσει τον καν. 4(4) που θα επέτρεπε την καταβολή της σύνταξης για τα δύο χρόνια που προηγήθηκαν της έγκρισης της αίτησης. Ενημερωτικά παραθέτω την πρόνοια αυτή. "Ουδεμία παροχή καταβάλλεται δι'
15 οιανδήποτε περίοδον πέραν των δύο ετών των αμέσως προηγούμενων της ημερομηνίας εγκρίσεως της σχετικής αιτήσεως." Τέλος η αιτήτρια παραπονείται ότι το αίτημα για σύνταξη χηρείας ήταν εξαρχής ενώπιον του τμήματος κοινωνικών ασφαλίσεων, αλλά τούτο αδράνησε.

20 Προβάλλεται τέλος ο ισχυρισμός ότι η διοίκηση δεν προέβη στην δέουσα έρευνα και συνεπώς η απόφαση είναι προϊόν πλάνης. Κι αυτό γιατί βασικά στην επιστολή της 13/10/90 ως ημερομηνία θανάτου αναφέρεται λανθασμένα
25 η 16/9/90. Ακόμη στην τελευταία επιστολή της 1/7/91, που ενσωματώνει την επίδικη απόφαση, δεν δικαιολογείται πώς κατέληξαν σ' αυτή. Σπεύδω να παρατηρήσω πως οι αιτιάσεις αυτές είναι αβάσιμες και απορριπτέες. Στην τελευταία επιστολή παρέχεται η πραγματική και νομική
30 βάση της απόφασης ως και κάθε δυνατή διευκρίνιση για τη μέθοδο που ακολουθήθηκε στον καθορισμό της πληρωτέας σύνταξης. Ως προς το άλλο θέμα είναι φανερό από την αλληλογραφία που υπάρχει στο φάκελο και τις άλλες περιστάσεις της υπόθεσης πως επρόκειτο για
35 δακτυλογραφικό λάθος και όχι ουσιαστική αβλεψία.

Η δικηγόρος της Δημοκρατίας υπέβαλε στην ουσία ότι η απόκτηση του συνταξιοδοτικού λόγω χηρείας
40 δικαιώματος μόνον στον καν. 3(2)(β) θα μπορούσε να διεκδικήσει ερείσματα. Συναφώς ανέφερε πως αν "η ημέρα για την οποία προβάλλεται απαίτηση για χορήγηση παροχής" είχε μετατεθεί σε οποιοδήποτε χρόνο πριν από

την 3/6/90 (ημερομηνίας παραλαβής της αίτησης που έγινε στις 30/8/90), έπρεπε τότε να είχε απορριφθεί ως εκπρόθεσμη. Και συνέχισε:

"εάν με τη φράση 'ημέρα διά την οποίαν προβάλλεται η απαίτηση' στα πλαίσια του Καν. 3(2)(β) ο νομοθέτης αναφερόταν στην ημέρα του θανάτου του συζύγου (σε σχέση με τη σύνταξη χηρείας) τότε θα έκανε ρητή αναφορά στην ημέρα του θανάτου όπως ακριβώς γίνεται στα πλαίσια του Καν. 3(2)(α) σε σχέση με το βοήθημα κηδείας."

Περαιτέρω η κα Μαλαχτού επεσήμανε ορισμένες ερμηνευτικές διατάξεις του άρθρου 2(1) του Ν. 41/80 και επικαλέστηκε το άρθρο 90(1) του ίδιου νόμου και τον παραπάνω κανονισμό για να υποστηρίξει τη θέση του δημοσίου ότι δεν ήταν δυνατή άλλη ερμηνευτική προσέγγιση των προνοιών που διέπουν τη συζητούμενη περίπτωση. Σχετικά με το επιχείρημα που αφορά στο επίδομα κηδείας αντιπαρατηρήθηκε ότι με βάση τον Καν. 3 (3) η παράλειψη υποβολής αίτησης μέσα στην προβλεπόμενη προθεσμία επάγεται αυτομάτως την απόσβεση τέτοιου δικαιώματος. Ωστόσο στην περίπτωση των παροχών κάτω από τον Καν. 3(2β), που περιλαμβάνει και τη σύνταξη χηρείας, δεν υφίσταται τέτοια πρόνοια, πράγμα που υποδηλώνει την πρόθεση διαφορισμού των δύο περιπτώσεων.

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 2(1) του Ν. 41/80 ο όρος "τέως δικαιούχος" σημαίνει δικαιούχο δυνάμει νόμου που καταργήθηκε. Σύμφωνα δε με το άρθρο 90(1), που είναι αποφασιστικής σημασίας, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τέως δικαιούχου διέπονται από το νόμο αυτό. Υπάρχει ακόμη μιά ερμηνευτική διάταξη ζωτικής πλέον σπουδαιότητας. "Σχετική ημερομηνία" αναφορικά με οποιαδήποτε παροχή σημαίνει την ημερομηνία κατά την οποία ένα άτομο "πληροί το πρώτον τις προϋποθέσεις προς θεμελίωσιν δικαιώματος εις τοιαύτην παροχήν, πλην της προϋποθέσεως της υποβολής αιτήσεως".

Αναμφίβολα στην προκείμενη περίπτωση διαπιστώθηκε συνδρομή των προϋποθέσεων που έτασσε ο νόμος για

κτήση του δικαιώματος της αιτήτριας σε σύνταξη χηρείας. Όπως προκύπτει από τις πρόνοιες που μνημονεύθηκαν, η κτήση του δικαιώματος δεν ταυτίζεται με την άσκηση του. Μάλιστα ο Καν. 3(5) απαιτεί την υποβολή αίτησης για παροχή σε καθορισμένο τύπο εκτός στις περιπτώσεις που ο διευθυντής αποφασίζει διαφορετικά. Με βάση δε τον Καν. 3(6) η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τα έγγραφα και τα στοιχεία που ο διευθυντής κρίνει απαραίτητα για την εξέταση της αίτησης. Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η ενάσκηση του δικαιώματος συνεπάγεται την ενεργοποίηση του δικαιούχου.

Φαίνεται πως οι ίδιες αρχές επικρατούν στην Ελλάδα όπως προκύπτει από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας:

"Για την απονομή συντάξεως δεν αρκεί απλή και αόριστη νομοθετική πρόβλεψη, αλλ' απαιτείται και η υποβολή αιτήσεως περί της συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων (Σ.τ.Ε. 77/1975).

Είναι άξια μνείας και η απόφαση του ίδιου δικαστηρίου με αριθμό 1977/1971.

"Κατά γενική αρχή της κοινωνικής ασφαλίσεως η κτήση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος είναι άσχετη με την ενάσκηση αυτού που μπορεί να γίνει στη συνέχεια και μάλιστα ανεξαρτήτως του αν ο ασφαλισμένος συνέχισε πραγματικά την ασφαλιζόμενη εργασία του."

Έτσι τα όργανα κοινωνικής ασφάλισης δεν είχαν υποχρέωση ούτε μπορούσαν να κινήσουν αυτεπάγγελτα τη διαδικασία για συνταξιοδότηση της αιτήτριας. Ούτε υπήρχε ενώπιόν τους αίτημα σε εκκρεμότητα πλην εκείνου της 30/8/90.

Όπως ορθά εισηγήθηκε η δικηγόρος της Δημοκρατίας η νομική κατάσταση της αιτήτριας στηρίζεται στις κείμενες διατάξεις που περιλαμβάνουν και τις πρόνοιες των κανονισμών που προεκτέθηκαν. Σύμφωνα δε με τη ρητή διάταξη που διέπει την περίπτωση σύνταξης χηρείας η

αναδρομική καταβολή της πληρωμής της ήταν δυνατή μόνο για περίοδο 3 μηνών από 3/9/90 που προβλήθηκε νομότυπα η απαίτηση. Νομίζω πως έχει θέση εδώ σχετική παρατήρηση μου στην υπόθεση 434/89, **Μάρκος Παναγιώτου ν. Κυπριακής Δημοκρατίας**, ημερ. 24/10/90:

5

"Πρέπει περαιτέρω να λεχθεί ότι σύμφωνα με τον Καν. 3(4) αν το συνταξιοδοτικό δικαίωμα δεν ασκηθεί με την κατάθεση αίτησης μέσα στο χρονικό αυτό διάστημα {δηλ. τρεις μήνες όπως προβλέπει ο Καν. 3 (2)(β)} επέρχεται απόσβεση του, χάνεται, δηλαδή, αλλά μόνο για την περίοδο που εμπίπτει εκτός της παραπάνω αποσβεστικής προθεσμίας."

10

Η εναλλακτική λύση που προτάθηκε με βάση τον Καν. 4(4) δεν μπορεί να γίνει δεκτή ενόψει της ειδικής ρύθμισης που υπάρχει για τη σύνταξη χηρείας στον Καν. 3(2)(β).

15

Παρόλο που η περίπτωση προκαλεί τη συμπάθεια του δικαστηρίου ο νόμος δεν επιτρέπει άλλη αντιμετώπιση. Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα. Άλλωστε η κα Μαλαχτού δήλωσε προκαταβολικά ότι σε περίπτωση που αποτυγχάνει η αίτηση δεν θα ζητούσε έξοδα.

20

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

25